

Cech mlynářů a pekařů Mutěním
[1733]

Inventář

EL NAD č.: 1553
AP č.: 444

Mgr. Radka Kinkorová
Horšovský Týn 2016

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu.....	3
III. Archivní charakteristika archivního fondu.....	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	4
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky.....	4
Seznam použitých pramenů a literatury.....	5

Přílohy

Seznam použitých zkratk	6
-------------------------------	---

Inventární seznam.....	7
-------------------------------	----------

I. Vývoj původce archiválií

Cechy vznikaly postupně pravděpodobně z řemeslnických bratrstev, která měla původně především náboženský charakter. Později se řemeslníci sdružovali v korporacích, které měly svým členům zajistit vzájemnou podporu a poskytnout možnost snáze se ubránit konkurenci. Uzavřené skupiny řemeslníků usilovaly o odbytový monopol na městském trhu, organizovaly společný nákup surovin, určovaly okolnosti přijetí mistrů do cechu, stanovovaly podmínky učení a vyučení, omezovaly výrobu určováním množství výrobků a kontrolovaly jakost a sortiment produktů. Kromě náboženského účelu a hájení vlastních ekonomických zájmů plnily cechy také důležitou roli společenskou a sociální, v případě nouze přispívaly na zchudlé a nemocné mistry a tovaryše a měly rovněž povinnost postarat se o vdovy a sirotky po zemřelých mistrech.

Postupně se rozvinula i pevná podoba cechovní organizace, v jejímž čele stál cechmistr spolu se staršími, kteří dbali na dodržování zásad stanovených ve statutech neboli artikulích. Ty určovaly pravidla fungování cechu, obsahovaly normy pro provozování řemesla a zachování kvality výrobků, pro přijímání členů, vzdělávání řemeslnického dorostu a rovněž zahrnovaly normativ dobrých mravů.

Přestože Mutěnin povýšil ze vsi na městečko již po polovině 14. století,¹ cechy zde byly založeny až v roce 1733.² Jako první byl přitom údajně založen právě cech mlynářů a pekařů, alespoň tak o tom svědčil zápis v dnes již neznámém cechovním manuálu. V téže roce 1733 vznikl rovněž cech krejčích a ševců a dále cech zedníků a tesařů. Všechny cechy měly charakter řadových neboli společných cechů (Reihzunft), neboť sdružovaly i řemeslníky dalších oborů. Jako zajímavost Micko uvádí, že např. řezník nebyl příslušný k cechu sdružujícímu potravinářská řemesla, tedy k cechu mlynářů a pekařů, nýbrž k cechu stavebních řemesel, tedy zedníků a tesařů.

Cech mlynářů a pekařů byl v Mutěnině založen Fridrichem Františkem Vidršperkem z Vidršperka 16. července 1733 a vzápětí začal vést svůj cechovní manuál, který obsahoval zápisy až do roku 1881. V něm byla poznamenána jména dvaceti zakládajících mistrů, z nich deset vykonávalo pekařské řemeslo, devět mlynářské a k cechu náležel hned od počátku rovněž jeden hrnčíř. V červnu 1734 uzavřel cech mlynářů a pekařů bratrstvo s cechem krejčích a ševců, taková smlouva se týkala především vzájemné pomoci a účasti na pohřbech.

Členy cechu se stávali nejen Mutěninští, ale řemeslníci z celého panství (Horoušany, Mostek, Závist, Ostrov, Velký a Malý Horšín, Švarcava a Steinlohe v Bavorsku³). Před založením cechů v Mutěnině se příslušní řemeslníci seskupovali většinou v ceších v blízké Hostouni. V roce 1845 cech sdružoval podobný počet mistrů jako při svém založení, a sice 18 mistrů.

Volný přístup k získávání živnostenského oprávnění zaručil řemeslníkům až císařský patent č. 227 ř. z., živnostenský řád z 20. prosince 1859, který nabyl účinnosti k 1. květnu 1860. Ten zrušil cechy a nahradil je živnostenskými společenstvy. V Mutěnině vzniklo v roce 1868 I. společenstvo mlynářů, pekařů, řezníků, hrnčířů, perníkářů, pastýřů, rasů a pokladačů zrcadlového skla.⁴

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Informace o předání typáře do archivu, popř. o předchozím uložení bohužel nejsou k dispozici. Spis o fondu obsahuje pouze evidenční listy NAD a vyplněné formuláře ke generálním inventurám. Nikde se však neobjevují údaje o převzetí pečeti do archivu.

¹ PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1988, s. 198.

² MICKO, Johann. *Wirtschaftsgeschichte des Marktes Muttersdorf*. Muttersdorf, 1927, s. 52-56. Odtud i další v první kapitole uváděné údaje.

³ Steinlohe, dnes část obce Tiefenbach, v letech 1707–1765 součást českého území.

⁴ MICKO, Johann. *Wirtschaftsgeschichte des Marktes Muttersdorf*. Muttersdorf, 1927, s. 57.

V době existence cechů byla registratura a insignie cechů ukládány v cechovní truhle, kterou obvykle ve svém domě uchovával představený cechu. Můžeme se jen domnívat, že takto bylo uloženo i pečetidlo mutěnínského cechu mlynářů a pekařů.

O písemné agendě mutěnínského cechu mlynářů a pekařů není v současné době nic známo. Předpokládáme, že je ztracená. Ovšem ještě v roce 1922 existoval archiv mutěnínských cechů, jenž mezi archivními zdroji ke své publikaci *Geschichte des Marktes und der Herrschaft Muttersdorf* uvádí Johann Micko.⁵ Týž informuje o tom, že z činnosti cechu mlynářů a pekařů v Mutěnině se zachovaly (v roce 1927) tři úřední knihy, a to cechovní manuál vedený od roku 1733 s protokoly ze schůzí, různými zápisy o sporech, přehled mistrovských listů z let 1826–1851 a vystavených výučních listů z let 1826–1862, druhá úřední kniha byla knihou počtů 1787–1846 a třetí kniha přijatých a vyučených učedníků a přijatých mistrů 1790–1866.⁶ O cechovním manuálu Micko tvrdí, že tato úřední kniha byla na počátku dvacátých let 20. století uložena u Wenzla Prokosche v čp. 103.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Časové rozmezí archivního fondu Cech mlynářů a pekařů Mutěnin bylo stanoveno odhadem a představuje je rok 1733, uváděný v hranatých závorkách. Rok 1733 je uveden v opise pečetního pole. V tomtéž roce cech mlynářů a pekařů v Mutěnině vznikl. Není tedy zcela zřetelné, zda letopočet v opise odkazuje na vznik cechu, či na dobu zhotovení typáře. Přitom je pochopitelně možné, že pečetidlo nechal cech vyrobit již v době svého založení.

Opis v pečetním poli typáře je v němčině. Fyzický stav typáře je dobrý.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

V archivním fondu Cech mlynářů a pekařů Mutěnin se nachází pouze pečetidlo cechu. Svým provedením se neřadí mezi řemeslně dokonale zvládnuté práce, symboly řemesel lze jen stěží rozeznat.

Jediná evidenční jednotka archivního fondu pochopitelně neposkytuje širší badatelské možnosti. K poznání historie mutěnínského cechu lze snad doporučit studium archivních materiálů uložených v archivním fondu Velkostatek Poběžovice (uložený na V. oddělení Státního oblastního archivu v Plzni, pracoviště Klášter u Nepomuka). Další informace lze čerpat ze starších publikací sestavených na základě dnes již neznámých pramenů.⁷

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Cech mlynářů a pekařů Mutěnin uspořádala a archivní pomůcku zpracovala Radka Kinkorová.

V Horšovském Týně dne 14. července 2016

Radka Kinkorová

⁵ MICKO, Johann. *Geschichte des Marktes und der Herrschaft Muttersdorf*. Muttersdorf, 1922, str. 6.

⁶ Viz poznámka č. 2, str. 55.

⁷ MICKO, Johann. *Wirtschaftsgeschichte des Marktes Muttersdorf*. Muttersdorf, 1927, s. 52-56.

Seznam použité literatury

MICKO, Johann. *Geschichte des Marktes und der Herrschaft Muttersdorf*. Muttersdorf, 1922.

MICKO, Johann. *Wirtschaftsgeschichte des Marktes Muttersdorf*. Muttersdorf, 1927.

PELANT, Jan. *Města a městečka západočeského kraje*. Plzeň : Západočeské nakladatelství, 1988.

VOLF, Miroslav – HAAS, Antonín. *Archivní příručka : sborník přednášek o archivní praxi*. Praha : Svoboda, 1948.

Seznam použitých zkratek

AP	archivní pomůcka
EL	evidenční list
eid. jedn.	evidenční jednotka
inv. č.	inventární číslo
kat. č.	katalogové číslo
NAD	Národní archivní dědictví
pec	pečetidlo
SOkA	státní okresní archiv

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
------------	-------	------------------	-------------------

I. Typáře

1	<p>Pečetidlo, bronzový kotouč o průměru 36 mm, přiletovaný k železnému kotouči, oba nasazeny na dřevěné kuželce, celková výška 95 mm.</p> <p>V pečetním poli půlený štít se symboly mlynářského a pekařského řemesla, v pravé polovině preclík a calta, v levé polovině palečné kolo.</p> <p>Kolem štítu rozviliny.</p> <p>Pečetní pole lemováno perlovcem.</p> <p>Opis majuskulou mezi dvěma perlovci: ZVNFT • DES • MARCS • MVTTERSDORF • 1733 •</p>	[1733]	pec1
---	--	--------	------

Název archivní pomůcky:	Cech mlynářů a pekařů Mutěním
Značka archivního fondu:	Cech mlyn. a pek. Mutěním
Časové rozmezí:	[1733]
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 pečetidlo)
Počet inventárních jednotek:	1
Rozsah v bm:	0,05
Stav ke dni:	14. 7. 2016
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Radka Kinkorová
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Radka Kinkorová
Počet stran:	9
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 14. 7. 2016 čj. SOAP/010-0561/2016